

ingediend op **1643** (2022-2023) – Nr. 4
14 juni 2023 (2022-2023)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Sofie Joosen en Johan Deckmyn

op het voorstel van resolutie

van Alessia Claes, Orry Van de Wauwer, Bart Tommelein,
Karl Vanlouwe, Karin Brouwers en Sofie Joosen

over het conflict tussen Armenië en Azerbeidjan

Documenten in het dossier:
1643 (2022-2023) – Nr. 1: Voorstel van resolutie
– Nr. 2 en 3: Amendementen

verzendcode: BUI

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

1.	Toelichting door Jens De Rycke.....	4
1.1.	Situatie in Nagorno-Karabach	4
1.2.	Laçincorridor en Sjoenikcorridor	4
1.3.	Stepanakert	5
1.4.	Martoeni	5
1.5.	Sjoesji	5
1.6.	Toekomst van Nagorno-Karabach.....	5
2.	Vragen van de leden	6
2.1.	Tussenkost van Johan Deckmyn	6
2.2.	Tussenkost van Alessia Claes	7
2.3.	Tussenkost van Orry Van de Wauwer	7
2.4.	Tussenkost van Karl Vanlouwe	8
3.	Antwoorden van Jens De Rycke	8
4.	Slotreplieken	10

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

Op 6 juni 2023 hield de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme een hoorzitting met Jens De Rycke over het conflict tussen Armenië en Azerbeidjan.

Jens De Rycke is onderzoeksjournalist en auteur van onder meer 'De Vergeten Oorlog'. De afgelopen jaren reisde hij meermaals naar Nagorno-Karabach, waar hij sprak met burgers, professoren en politici. Hij illustreert zijn toelichting met een fotopresentatie. De presentatie is beschikbaar op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

1. Toelichting door Jens De Rycke

1.1. Situatie in Nagorno-Karabach

Jens De Rycke vertelt dat zijn boek gebaseerd is op verschillende jaren van onderzoek en reizen in Armenië en Nagorno-Karabach. Zijn eerste reis naar Armenië en de republiek Artsakh vond plaats in 2019, toen de situatie in Artsakh nog helemaal anders was. Het bestond uit de voormalige oblast Nagorno-Karabach en de zeven bezette Armeense gebieden. Het kreeg ook een nieuwe naam: de republiek Artsakh. Die naam is belangrijk omdat het gebied is vernoemd naar een oud Armeens melikdom. Armeniërs hebben die naam bewust gekozen om een breuk te maken met de Turkse benaming 'karabach'.

Wegens gebrek aan internationale erkenning werd gekozen om een tweede Armeense republiek op te richten in plaats van deel te worden van Armenië zelf. Volgens de spreker was Artsakh de facto een afgescheiden staat, maar werd die niet als dusdanig erkend door de internationale gemeenschap. Artsakh had ook een fluïde structuur met Armenië, het was niet geïntegreerd met Armenië maar het had ook geen absolute soevereiniteit: het geld, de wetten en het burgerschap waren allemaal Armeens.

Tijdens zijn eerste reis in 2019 was duidelijk dat oorlog een dagelijkse realiteit was voor de mensen daar. In 2016 vond de vierdaagse oorlog plaats tussen Armenië en Azerbeidzjan, die werd beëindigd door Russische bemiddeling. De Armeense bevolking in Nagorno-Karabach bleef voorbereid op conflict: er was een militaire dienstplicht en de staat stond in dienst van de verdediging tegen Azerbeidzjan.

In september 2020 brak er opnieuw oorlog uit in Nagorno-Karabach: de tweede oorlog in Nagorno-Karabach. De spreker toont een foto van het militaire kerkhof in de Armeense hoofdstad Jerevan, om weer te geven hoeveel Armeense jongemannen daarbij hun leven hebben verloren. Na 44 dagen strijd werd er door Rusland een staakt-het-vuren bemiddeld. Azerbeidzjan kreeg daarbij het gebied dat het had veroverd terug, maar ook de gebieden die het na de oorlog in 2004 had verloren aan de republiek Artsakh. Volgens het akkoord van 2020 zouden er tot 2025 Russische vredestroepen aanwezig blijven. De spreker toont een video van een Russisch konvooi op de weg naar Stepanakert. Hij zag veel konvoien tijdens zijn bezoek.

1.2. Laçincorridor en Sjoenikcorridor

Jens De Rycke bespreekt vervolgens twee belangrijke corridors. De Laçincorridor is de enige levensweg tussen de republiek Armenië en Nagorno-Karabach. Daarnaast is er de Sjoenikcorridor in het zuiden van Armenië. In het staakt-het-vuren werd besloten dat de Laçincorridor open zou blijven en dat de Russische vredestroepen daarvoor zouden zorgen. In september 2022 kwam daar verandering in na protesten van Azerbeidzjanen die de corridor afsloten. Vanaf toen lag er een militair checkpoint aan de corridor. Het akkoord wordt dus niet meer tot op de letter nageleefd.

1.3. Stepanakert

Om een beeld te scheppen van de toestand in Stepanakert in 2020, toont Jens De Rycke enkele foto's. Daarop toont hij de schade door Azerbeidzjaanse bombardementen aan de civiele infrastructuur zoals scholen, ziekenhuizen en openbare nutsvoorzieningen. Hij benadrukt dat er een materniteitskliniek is gebombardeerd en dat dat een symbolische daad was. De onderliggende boodschap is dat de huidige generatie Armeniërs de laatste generatie in het gebied zal zijn als het van Azerbeidzjan afhangt. Heel veel scholen werden geraakt, waardoor veel jonge Armeniërs geen onderwijs meer konden volgen.

1.4. Martoeni

De spreker reisde ook naar een nieuw frontlinie in Martoeni. Daar heerste veel angst en onzekerheid. Vroeger werden de grenzen bewaakt door het leger van Artsakh, maar die situatie is ondertussen veranderd. De Russische vredestroepen bewaren daar de vrede, maar er vindt nog altijd veel geweld plaats. Martoeni is een symbolische stad omdat er enkele bekende strijders vandaan komen, maar het is ook een stad met veel landbouw. Boeren worden bijvoorbeeld beschoten door Azerbeidzjaanse troepen als ze hun granaatappels oogsten. Er is dus geen veiligheidsgarantie.

1.5. Sjoesji

Jens De Rycke bespreekt verder het belang van de stad Sjoesji. Hij toont een foto van de Armeense kathedraal van Sjoesji, die twee keer werd beschoten door Azerbeidzjan. Hij benadrukt dat dat een oorlogsmisdaad is. Sjoesji is symbolisch een zeer belangrijke stad voor de Armeniërs en Azeri. Het wordt ook wel het Jeruzalem van de Kaukasus genoemd. Voor de oorlog in 2016 woonde er een gemengde bevolking, daarna werden de Azeri verdreven. De stad zou dus van symbolische waarde zijn voor Azerbeidzjan, de stad moest veroverd worden voor er een staakt-het-vuren kon komen.

De spreker benadrukt dat het Armeense culturele erfgoed bedreigd wordt. Azerbeidzjan herbouwt de kathedraal van Sjoesji in een niet-Armeense stijl. Hij toont een foto van het Armeense klooster in Dadivank. Volgens hem is de foto een symbool van de ware cultuurstrijd die woedt in Nagorno-Karabach over wat Armeens-christelijk erfgoed is, en wat niet. Azerbeidzjan beweert dat dat klooster niet Armeens is. In dat verband haalt Jens De Rycke de Albanese theorie aan die werd ontwikkeld door de historicus Ziya Bunyadov. Volgens die theorie waren de Albanese vroeger een oudchristelijk volk dat tijdens de oudheid in de Kaukasus leefde. Na de inval van de Arabieren zouden zij zijn verdwenen. De Azeri gebruiken die theorie om te beweren dat de vele kerken en kloosters in Nagorno-Karabach eigenlijk van Albanese oorsprong zijn en dat de Armeense bevolking geen recht heeft om ze te claimen.

De spreker benadrukt dat veel Armeens erfgoed wordt vernietigd om sporen van de Armeense aanwezigheid te laten verdwijnen en zo de claim van Armeniërs op Nagorno-Karabach te ontkrachten.

1.6. Toekomst van Nagorno-Karabach

De spreker vraagt zich af hoe de toekomst van de Armeniërs in Nagorno-Karabach eruit zal zien. Hij toont een foto van de inslag van een clusterraket in de buurt van Martoeni met het opschrift: 'recognize Artsach'. Hij stelt dat Armeniërs met veel angst naar de toekomst kijken.

Azerbeidzjan en Armenië onderhandelen over een vredesakkoord waarbij de republiek Armenië aangeeft de Azerbeidzjaanse soevereiniteit over Nagorno-Karabach te willen erkennen. Maar de lokale bevolking blijft daarmee in de kou staan, Armenië stelt zich niet meer garant voor de veiligheid van de Armeniërs in Nagorno-Karabach. De lokale bevolking vreest een etnische zuivering. Die angst wordt trouwens ook bevestigd door Genocide Watch.

Na het staakt-het-vuren in 2020 zouden er nog gesprekken worden gevoerd over de status van Nagorno-Karabach. Maar er is geen akkoord omdat Azerbeidzjan alleen de totale overgave van Armeniërs in Nagorno-Karabach wil. Armenië kan dat niet toestaan, want het vreest etnische zuiveringen.

De spreker stelt dat Azerbeidzjan een dubbele positie heeft op het internationale toneel. President Aliyev beweert vrede te zoeken en te onderhandelen, maar op het thuisfront toont hij zich heel militant tegenover de Armeniërs in Nagorno-Karabach. Azerbeidzjan heeft de oorlog gewonnen en staat ook politiek, militair en economisch veel sterker dan Armenië. Volgens de spreker mag dat niet betekenen dat de Armeniërs daardoor geen stem over een rechtvaardige vrede mogen hebben.

Daarom kijkt hij naar de aanwezigen in de commissievergadering en de internationale gemeenschap. Hij vindt dat als bemiddelaars naar vrede zoeken, ze moeten verzekeren dat de verliezende partij mee de vredestermen kan bepalen. Beide partijen moeten zich achter een akkoord kunnen scharen om tot een blijvend en duurzaam akkoord te komen.

Jens De Rycke benadrukt het belang van de veiligheid van Armeniërs in Nagorno-Karabach, in relatie tot Bakoe. Armenië probeert veel internationale onderhandelaars te betrekken, maar Azerbeidzjan wil het als een interne zaak behandelen en betrokkenheid van de internationale gemeenschap zo veel mogelijk mijden. Omdat Azerbeidzjan nieuwe onderhandelingen weigert, kan er een nieuwe militaire escalatie komen. Azerbeidzjan kan stellen dat Armeniërs geen nieuwe onderhandelingen willen, en op die manier geen andere keuze laten. Maar dat klopt volgens de spreker niet: de Armeniërs in Nagorno-Karabach willen wel onderhandelen, zeker over technische en infrastructurele kwesties, maar ze willen de politieke discussie binnen internationale mechanismen laten plaatsvinden, want dat is volgens hen de enige garantie voor de voortzetting van het vredesproces.

2. Vragen van de leden

2.1. Tussenkost van Johan Deckmyn

Johan Deckmyn stelt dat Rusland zich nu in een moeilijke positie op het internationale toneel bevindt, maar dat het land een belangrijke rol speelde in het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan. Hij vraagt zich af hoe Jens De Rycke die rol ervaart na de betrokkenheid van Rusland in het conflict in Oekraïne. Volgens de vraagsteller is dat een moeilijke oefening en bevindt Rusland zich niet in een ideale situatie om veel gewicht in de schaal te werpen in het conflict.

Hij meent dat de Armeniërs recht hebben op een rechtvaardige vrede, zeker de Armeniërs in Artsakh. Maar hij stelt zich vragen bij de interne verdeeldheid in Armenië over de toekomst van Artsakh. Hij stelde die verdeeldheid ook vast bij de ontmoeting met de Armeense delegatie. Er is een politieke strekking die stelt dat Artsakh deel moet worden van Armenië, of alleszins onafhankelijk moet blijven. Aan de andere kant is er een, mogelijk dominante, strekking die stelt dat Armenië de soevereiniteit over Artsakh moet afstaan aan Azerbeidzjan. De premier van Armenië stelde namelijk publiek dat erover nagedacht moest worden om de soevereiniteit van Artsakh over te laten aan Azerbeidzjan. Johan Deckmyn vraagt aan

Jens De Rycke wat er moet gebeuren met Artsakh op het vlak van soevereiniteit, gezien de verdeeldheid daarover in Armenië.

2.2. Tussenkomst van Alessia Claes

Alessia Claes zegt dat de toelichting bij de situatie in Nagorno-Karabach gevraagd is met het oog op de behandeling van het voorstel van resolutie over het conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan (*Parl.St.* VI.Parl. 2022-23, nr. 1643/1). Ze volgt de situatie nauw op en had al de kans om naar Jerevan in Armenië te gaan, zelfs tot aan de grens in Goris. Enkele weken voor ze daar was, vonden er incidenten plaats tussen Azerbeidzjan en Armenië, en daar hoorde ze getuigenissen van mensen aan de grens en in Artsakh. Zij is blij dat ze de kans heeft om dat nog eens onder de aandacht te brengen.

Het valt Alessia Claes op dat sinds het boek van Jens De Rycke is verschenen, er weer heel veel beweegt in het conflict zoals de blokkade van de Laçincorridor. Er worden initiatieven genomen om de dialoog open te houden. Ze vraagt zich af wat de situatie op dit moment is, en of er wel nog gesproken kan worden van een bevroren conflict.

Ook vanuit Europa worden humanitaire aspecten van het conflict aangekaart. Heeft Jens De Rycke zicht op de activiteiten van de EU-missie op dit moment?

De Laçincorridor is de enige verbindingsweg tussen Armenië en de enclave in Artsakh. Er is momenteel een blokkade van die corridor. De Armeense parlementaire delegatie stelt ook dat er een humanitaire crisis is in Artsakh. Burgers kunnen niet verzorgd worden, doden kunnen niet begraven worden enzovoort. Wat is de situatie volgens de spreker?

Armenië heeft een standpunt ingenomen in verband met de onafhankelijkheid van Artsakh. Alessia Claes vraagt zich af welke signalen Jens De Rycke ontvangt over het nieuws van de Armeense premier over de erkenning van Nagorno-Karabach.

Er zijn heel veel landen betrokken, indirect en direct, en de houdingen over het conflict variëren tussen de betrokken landen: Rusland, Turkije en Frankrijk. Heeft Jens De Rycke ook contact met mensen die zich in verschillende landen engageren over de kwestie-Artsakh?

De vraagsteller verwijst naar het cultureel erfgoed dat door Azerbeidzjan wordt geïsoleerd en naar de humanitaire crisis, en vraagt zich af wat de uitdagingen zijn voor de wederopbouw als er een vredesakkoord komt, en wat Vlaanderen en de EU kunnen doen.

Uit haar gesprek met de Armeense delegatie bleek dat er twintigduizend vluchtelingen uit Artsakh in Armenië zijn aangekomen. Ze vraagt of Jens De Rycke signalen opvangt over die vluchtelingen en hun situatie.

2.3. Tussenkomst van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer vraagt of de uitspraak van de premier van Armenië over de erkenning van Nagorno-Karabach als deel van Azerbeidzjan bevestigd kan worden. In dat verband rijzen een aantal bijkomende vragen: is Armenië bereid Nagorno-Karabach te erkennen als deel van Azerbeidzjan als de veiligheid van de Armeniërs is verzekerd? Kan Azerbeidzjan de veiligheid van de etnische Armeniërs in Nagorno-Karabach garanderen?

Op 22 februari 2023 was er een bindende uitspraak van het Internationaal Gerechtshof naar aanleiding van een klacht van Armenië. Orry Van de Wauwer vraagt

hoe de uitspraak afgedwongen en gehandhaafd kan worden. Meer concreet: welke stappen kunnen er vanuit de internationale gemeenschap gezet worden ter ondersteuning van het afdwingen en handhaven van de uitspraak, en hoe kan de Europese Unie helpen bij het handhaven van een langdurige vrede?

Tot slot vraagt Orry van De Wauwer wat de huidige humanitaire situatie is, nadat ecodemonstranten de Laçincorridor hebben afgesloten.

2.4. Tussenkost van Karl Vanlouwe

Karl Vanlouwe vraagt wat de impact van Rusland is op het conflict en hoe Armenië vandaag, gezien de oorlog in Oekraïne, tegenover Rusland staat.

3. Antwoorden van Jens De Rycke

De rol van Rusland in Armenië en Nagorno-Karabach is heel belangrijk en is volgens *Jens De Rycke* enorm veranderd. Een jaar geleden was een scenario zoals Transnistrië in Moldavië of Abchazië en Zuid-Ossetië in Georgië, ook voor Nagorno-Karabach zeer waarschijnlijk. Rusland is betrokken vanuit zijn eigen geopolitieke belangen en interesses. De Zuidelijke Kaukasus is altijd een zeer belangrijk gebied voor Rusland geweest: een extra buffer, contact met handelsroutes zoals de Zijderoute. Ook het onder controle houden van de energie-infrastructuur zoals pijpleidingen, is van belang. Met de aanwezigheid van Russische troepen kan het zowel druk uitoefenen op Azerbeidzjan als Armenië. Nagorno-Karabach, of Artsakh voor de Armeniërs, is immers zeer belangrijk in de psyche van Armenië.

Rusland heeft ten aanzien van Armenië een vrij passieve houding. De huidige Armeense premier Pasjinian heeft een vrij westerse blik maar tegelijk is hij gebonden aan de verdragen met Rusland, bijvoorbeeld als lid van de Collective Security Treaty Organization (CSTO) en de Euraziatische Economische Unie. Wegens de westerse blik van Armenië wordt Azerbeidzjan door Rusland ook gebruikt als drukingsmiddel ten aanzien van Armenië. Volgens het veiligheidsverdrag moet Rusland de veiligheid van Armenië garanderen, maar toen Azerische troepen Armenië binnenvielen, heeft Rusland niets gedaan. Daarmee maakte het duidelijk dat als Armenië tegen de belangen van Rusland ingaat, het dat ook zal voelen.

De spreker haalt in dat verband het voorbeeld aan van zijn ontmoetingen met Armeense bewoners in Nagorno-Karabach. Op de vraag of Rusland naar hun aanvoelen pro-Armenië of pro-Azerbeidzjan is, antwoordde men dat Rusland pro-oorlog is, net omdat dat in hun belang is.

De verdeeldheid binnen de Armeense bevolking ten aanzien van het conflict is heel voelbaar. Aan de ene kant is er de beweging van huidig premier Pasjinian die voor welvaart en veiligheid wil gaan binnen de landsgrenzen van Armenië, en Nagorno-Karabach wil loslaten. Aan de andere kant is er een grote groep die dat ontoelaatbaar vindt omdat Artsakh een deel is van de Armeense wereld. Dat gevoel gaat terug naar de Armeense genocide en het trauma dat men daarbij heeft opgelopen.

In Chisinau is onlangs nog een gesprek geweest tussen premier Pasjinian en president Aliyev, maar er is geen akkoord ondertekend. Premier Pasjinian heeft laten verstaan de Azerbeidjaanse soevereiniteit over Nagorno-Karabach te erkennen, maar niet expliciet. Hij spreekt bewust, wegens de gevoeligheid van de kwestie in Armenië, met een dubbele tong. Hij heeft wel aangegeven dat er stappen gezet kunnen worden richting Azerbeidzjan als de veiligheid van de Armeniërs kan worden gegarandeerd. Azerbeidzjan heeft echter de oorlog gewonnen en hoopt daarom een akkoord te bereiken onder zijn voorwaarden. Als er geen akkoord komt, kan Azerbeidzjan zijn doelstellingen desnoods militair afdwingen.

De spreker vreest dat als Azerbeidzjan de volledige controle krijgt over Nagorno-Karabach, het gevaar op een etnische zuivering van de Armeniërs door de Azeri, bijzonder groot is. Hij verwijst daarvoor naar de omgang van Azerbeidzjan met de eigen bevolking, de schietpartijen, en de blokkade van de Laçincorridor. Ook Genocide Watch heeft volgens de spreker dezelfde bekommernissen.

Jens De Rycke haalt vervolgens een aantal cijfers aan, afkomstig van de ombudsman voor de mensenrechten in de republiek Artsakh, om de huidige situatie in Nagorno-Karabach te situeren: de bevolking van de republiek Artsakh is gedaald van 150.000 burgers voor 2020 naar 120.000 burgers nu. Er zijn 36.000 ontheemden. 10.300 mensen hebben hun job verloren. Er is een economisch verlies van 240 miljoen dollar. Er zijn twaalf keer minder basislevensmiddelen. 20 procent van de bedrijven en ondernemingen heeft de deuren moeten sluiten wegens de blokkade. Zo'n 1100 Armeniërs wordt medische behandeling ontzegd. De import van medicatie wordt verhinderd. Er zijn grote tekorten van cruciale medische voorraden. Een normale schoolgang kan niet gegarandeerd worden waardoor zo'n 30.000 kinderen niet naar school kunnen gaan.

De blokkade van de Laçincorridor door Azerbeidzjan heeft tot gevolg dat Azerbeidzjan de volledige controle heeft over welke goederen in en uit Nagorno-Karabach kunnen. Als men humanitaire zaken in Nagorno-Karabach wil binnenbrengen, moet men zich met andere woorden wenden tot Bakoe.

Rusland is de enige partij die de veiligheid van de Armeniërs in Nagorno-Karabach kan garanderen, maar die garantie is niet waterdicht. Het vredescontingent van Russische troepen is afgenomen en er blijven schietincidenten.

De oorlog in Oekraïne heeft een grote impact op de Zuidelijke Kaukasus. Rusland is een grootmacht op retour. Hoe het conflict in Oekraïne ook eindigt, Rusland zal er verzwakt uitkomen. Andere landen zoals Turkije en Iran, maar ook het Westen, trachten het machtsvacuüm dat Rusland stilaan achterlaat, te vullen.

De spreker zegt dat hij geen contacten in Frankrijk en Turkije heeft over het conflict.

Turkije was zeer betrokken in het conflict in Nagorno-Karabach. Het stuurde speciale troepen, het heeft Bayraktardrones geleverd en het heeft zelfs Syrische huurlingen naar Nagorno-Karabach gestuurd. Het grote belang van Turkije ligt in de Sjoenikcorridor. De Sjoenikcorridor is een verbinding tussen Azerbeidzjan en de enclave Nachitsjevan. Die corridor is nu gesloten. In ruil voor de Laçincorridor wil Azerbeidzjan de opening van de Sjoenikcorridor. Deze corridor is ook voor Turkije zeer belangrijk, want daardoor krijgt het vrije toegang tot de gasvoorraden in de Kaspische Zee. Turkije wil in de toekomst een energiehubs voor Europa installeren met gas vanuit de Kaspische Zee en het Midden-Oosten. Op dit moment is de corridor niet open wegens aanslepende onderhandelingen over het statuut ervan tussen Armenië en Azerbeidzjan.

Tijdens zijn laatste reis naar Armenië begin 2022, heeft Jens De Rycke gesproken met vluchtelingenorganisaties in de regio. Er zijn tienduizenden Armeniërs vanuit Nagorno-Karabach naar Armenië gevlucht tijdens het conflict. Een deel is na de oorlog teruggekeerd, maar voor velen blijft de situatie zorgwekkend. Door de blokkade van de Laçincorridor is er bovendien geen personenverkeer mogelijk, waardoor mensen die willen terugkeren allicht niet in Nagorno-Karabach binnen geraken.

Over de verklaringen van de Armeense premier Pasjinian over de erkenning van Nagorno-Karabach als deel van Azerbeidzjan wordt met een dubbele tong gesproken. Armenië wil de internationale gemeenschap erbij betrekken, Azerbeidzjan wil

de internationale gemeenschap erbuiten houden en ziet het als een interne aangelegenheid.

Voor een langdurige vrede is volgens de spreker een internationaal mechanisme nodig met de aanwezigheid van internationale vredestroepen. Het probleem is de huidige aanwezigheid van de Russische troepen. Rusland wil die aanwezigheid uit eigenbelang behouden, Azerbeidzjan wil geen andere troepen in de regio. Mee door de oorlog in Oekraïne en de nieuwe spanningen tussen Rusland en het Westen is dat een groot probleem.

Turkije is een van de landen die zijn invloed probeert te laten gelden in de regio. Het wil graag een vredesakkoord, maar wel volgens de lijn van Azerbeidzjan. Turkije wil de grens met Armenië graag openen om op die manier opnieuw handel te voeren met Armenië. Dat is in de eerste plaats uit eigenbelang. In de oostelijke Turkse stad Kars bijvoorbeeld, waar de spreker is geweest, wachten veel mensen op de heropening van de Armeense grens. Dat zou hen wegens nieuwe handelsbetrekkingen met Armenië een nieuw perspectief geven.

Wat de houding van Armenië ten aanzien van Rusland betreft, kan men volgens Jens De Rycke spreken van een gedwongen huwelijk. Door zijn geografische ligging tussen verschillende regionale grootmachten, moet het ernaar handelen. Armenië zegt geen steun te verlenen aan Rusland in de oorlog in Oekraïne en gelet op de prowesterse houding van de premier is dat allicht ook zo, al blijft Armenië door zijn lidmaatschap van de CSTO en de Euraziatische Economische Unie deels gebonden aan Rusland.

4. Slotreplieken

Allessia Claes betreurt de humanitaire situatie in Nagorno-Karabach en verwijst nogmaals naar de resolutie van het Vlaams Parlement over de veroordeling van de blokkade van de Laçincorridor en de eis tot het vrijmaken van de corridor. Zij vraagt op welke manier men druk kan zetten op Bakoe om die corridor vrij te maken. Welke rol kan de Europese Commissie opnemen in het conflict? Ook vraagt zij welke rol Vlaanderen en de lidstaten van de EU kunnen spelen om het conflict op te lossen en tot een vreedevolle oplossing te komen.

Johan Deckmyn vraagt zich af hoe Turkije een neutrale en bemiddelende rol kan spelen omdat Turkije strijders naar Nagorno-Karabach heeft gestuurd. Hij leidt daaruit af dat Armenië, als ze de keuze hebben, toch eerder voor Rusland zal kiezen dan voor Turkije.

Karl Vanlouwe vraagt tot slot of Jens De Rycke zicht heeft op de huidige EU-missie.

Jens De Rycke stelt vast dat Ursula von der Leyen onlangs naar Bakoe is gegaan om met president Aliyev te praten. President Aliyev heeft daaruit afgeleid dat Europa voor zijn eigen belangen en voor de bevoorrading van gas uit Azerbeidzjan kiest. Als Europa enige druk wil uitoefenen, zal het kritisch moeten kijken naar de bestaande energieakkoorden met Azerbeidzjan. Als het geweld en de humanitaire crisis blijven aanhouden, mag er gedacht worden aan veroordelingen en sancties vanwege de Europese Unie.

De spreker heeft tijdens zijn laatste reis vastgesteld dat Turkije al aanwezig is in Nagorno-Karabach. Op de verbindingsweg van Sjoesji naar Stepanakert stonden Azerbeidjaanse troepen samen met Turkse troepen. Naast het bord met de naam 'Shusha' (Sjoesja) hingen wapperende Azerbeidjaanse en Turkse vlaggen: de Azerbeidjaanse naam voor Sjoesji is Sjoesja.

In de Armeense gemeenschap ligt een eventuele rol van Turkije zeer gevoelig, ook vanwege de genocide en de weigering van de erkenning van de genocide door Turkije. De huidige Armeense premier voert wel een realpolitik ten aanzien van Turkije en Iran om, in het belang van Armenië, de grenzen te openen. Dat blijft een zeer gevoelige kwestie in Armenië, maar de spreker stelt wel vast dat, ondanks de nederlaag van Armenië in de oorlog in Nagorno-Karabach, premier Pasjinian de verkiezingen heeft gewonnen en zodoende een mandaat heeft gekregen om bepaalde beleidskeuzes te maken.

Wat de EU-missie betreft, geeft Jens De Rycke aan geen zicht te hebben op de recentste ontwikkelingen.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Sofie JOOSEN
Johan DECKMYN,
verslaggevers